

การสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านคีรีวง
เพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
กับการพัฒนาชุมชน*

BUILDING A SELF-RELIANCE LEARNING ACTIVITY BASE IN
BAN KHIRI WONG COMMUNITY APPROACH THE LESSONS ON
PHILOSOPHY OF PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY FOR
COMMUNITY DEVELOPMENT

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: jittima_dam@nstru.acth

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเอง และ 2) แนวทางส่งเสริมการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านคีรีวงเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน โดยเลือกใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสานนำเสนอผลข้อมูลเชิงปริมาณ ที่มีผลข้อมูลเชิงคุณภาพยืนยันสนับสนุน การกลุ่มประชากรเลือกแบบเจาะจง คือ นักศึกษา จำนวน 269 คนเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยเครื่องมือแบบสอบถาม ด้านข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งมีผู้ให้ข้อมูล คือ คณะกรรมการกลุ่มอาชีพในชุมชน จำนวน 21 คน เก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ นำเสนอผลเชิงพรรณนา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านคีรีวงเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.56$) เรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) การพึ่งพาตนเองทางด้านสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.47$) 2) การพึ่งพาตนเองทางด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.55$, $\sigma = 0.51$) 3) การพึ่งพาตนเองทางด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.44$, ค่า $\sigma = 0.66$) แนวทางส่งเสริมการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านคีรีวงเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย 1) การสร้างฐานกิจกรรม

* Received 16 November 2020; Revised 20 August 2021; Accepted 24 August 2021

ระดับครอบครัว โดยสร้างจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น พัฒนาฝีมืออาชีพภายในครอบครัวแล้วถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านทักษะอาชีพ 2) การสร้างฐานกิจกรรมระดับองค์กรชุมชน จุดเริ่มต้นด้วยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) การสร้างฐานกิจกรรมระดับชุมชน ด้วยวิธีการจัดการความรู้ในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ฐานกิจกรรมการเรียนรู้, การพึ่งตนเองในชุมชน, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การพัฒนาชุมชน

Abstract

The Objectives of this research article were to 1. to study the factors affecting the self-reliance learning activity base construction and 2. Guidelines for promoting the building of self-reliance learning activities in Ban Khiri Wong community to enter Lesson Course Philosophy of Sufficiency Economy and Community Development Using a blended study method from quantitative data. And studying the qualitative data to support The population selection was 269 students. The quantitative data were collected by a questionnaire tool. The analyzed data were mean and standard deviation. Along with the qualitative data, the main informants were community leaders and the career group committee. Choose a specific type of 21 people. The tools used were interview and descriptive presentations. The study found that Factors affecting the creation of a self-reliance learning activity base in Ban Khiriwong community to access the lessons of philosophy of sufficiency economy and community development. Overall all aspects It was at a high level ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.56$), respectively, as follows: 1) Social self-reliance. at the highest level ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.47$) 2) self-sufficiency in technology at the highest level ($\mu = 4.55$, $\sigma = 0.51$) 3) Psychological self-reliance. At a high level ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.66$) etc. Guidelines for promoting the creation of a learning activity base on self-reliance in Ban Khiriwong community for entry into the philosophy of sufficiency economy and community development coursework consisted of: 1) building an activity base at the family level; by creating a spirit of local conservation Develop professional skills within the family and then pass on the knowledge of professional skills. 2) Build an activity base at the community organization level. Beginning with the application of the Sufficiency Economy Philosophy (3) Building a base for community activities with effective methods of community knowledge management

Keywords: Building an activity base, Self-reliance in community, Philosophy of Sufficiency Philosophy of Sufficiency Economy, Community Development

บทนำ

การพึ่งพาตนเองของชุมชนประกอบไปด้วย (TERMS) คือ การพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี (Technology Self-reliance : T) หมายถึง ชุมชนสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการทอผ้าไหม หรือรวมถึงการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นการพึ่งพาเทคโนโลยีของตนเอง ในลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดซึ่งมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับเศรษฐกิจสังคมการพึ่งพาตนเองทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Self-reliance : E) ชุมชนสามารถดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจได้ด้วยตนเอง โดยที่ประชาชนในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงตัวเอง ให้มีรายได้พอเพียง สามารถซื้ออาหาร หรือปัจจัย 4 อย่างของการประกอบอาชีพที่อยู่ในรูปแบบความพอดี พอเพียง ไม่เน้นผลประโยชน์ที่เป็นวัตถุกำไร แต่เน้นที่การพึ่งตัวเองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (เกษมา พานแก้ว, 2551) การพึ่งตนเองในด้านทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resource Self-reliance : R) เป็นการพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักด้านทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ธรรมชาติในชุมชนเป็นการดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานความคิดของการอยู่ร่วมกัน มองเห็นธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติที่เกื้อกูลซึ่งกัน และกันเอื้อต่อการอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน การพึ่งพาตนเองทางด้านจิตใจ (Mental Self-reliance : M) หมายถึง ในชุมชนนั้นมีบุคคลที่มีจิตใจเข้มแข็ง และมั่นใจว่าจะช่วยตนเองพึ่งพาตนเองได้ และยังรู้จักพอ ไม่โลภมากเกินไป หรืออยากได้อะไรเกินความสามารถของตนหรือการพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นการที่บุคคลพึ่งตนเองได้ทางจิตใจแล้วยังจะเป็นรากฐานของการพึ่งตนเองเป็นแนวทางการพึ่งธรรมะเป็นหลัก อันจะก่อให้เกิดความเมตตากรุณา เอื้ออารีต่อกัน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล

ในขณะที่การพึ่งตนเองในทางด้านสังคม/วัฒนธรรม (Social-Culture Self-reliance : S) เป็นการให้ความสำคัญของประเพณีภายในท้องถิ่นเป็นหลัก การรักษาสืบทอดประเพณีของท้องถิ่นจะมีผลต่อการสร้างจิตสำนึกให้เกิดการรักท้องถิ่น โดยมีประเพณีเป็นสิ่งเชื่อมโยงความเป็นปึกแผ่นของสังคมในภาคชนบทที่มีผลถึงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวมการพึ่งตนเองในทางมีส่วนร่วม (Participation Action Research) เป็นส่วนหนึ่งของหลักการ PAR (Participation Action Research) คือ การดำเนินการพัฒนา และวิจัยการพัฒนาพร้อม ๆ กันไป โดยทั้งเจ้าหน้าที่พัฒนา และประชาชนช่วยกันดำเนินการ เพื่อให้ดำเนินงานไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และร่วมประเมินกิจกรรมที่ชุมชนได้กำหนดขึ้นเองอันก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และการพึ่งตนเองในทางด้านการจัดการ (Management Self-reliance : M) เป็นการพัฒนาชุมชนแบบจัดการ

ซึ่งประกอบด้วย การรู้จักตนเอง หรือศึกษาตนเอง เพื่อให้ชุมชนรู้ว่า สภาพชุมชนมีความต้องการอะไรบ้าง การส่งเสริม การศึกษาอบรม เพราะหลักการจัดการทั่วไป ต้องมีการวางแผน การจัดทำลัคน การลงมือ ดำเนินการ และการประเมินผล ซึ่งจะต้องได้รับการศึกษาอบรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจ อันนำไปสู่การคิด การตัดสินใจ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ และการสร้างกลุ่มเพื่อช่วยตนเอง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542)

สำหรับหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง หรือ “ชุมชนบ้านคีรีวง” เป็นหมู่บ้านแห่งการศึกษาเรียนรู้ ที่แสดงให้เห็นถึงรากฐานด้านศักยภาพของคนในชุมชน ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวของแต่ละครัวเรือน ซึ่งได้คิดที่จะเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมที่กระทำอยู่นั้น เช่น จากการซื้อพืชผักสวนครัวในท้องตลาด หันมาปลูกพืชผักสวนครัวที่บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบริโภค การลดค่าใช้จ่ายของคนในครอบครัวโดยการทำบัญชีครัวเรือน ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการพึ่งตนเอง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ขณะเดียวกันแต่ละครัวเรือนสามารถพึ่งตนเอง หลักการพึ่งพาตนเองภายในชุมชนจึงหมายความว่ารวมถึงเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จากการประกอบสัมมาอาชีพของชาวบ้านที่เน้นการช่วยเหลือ ร่วมมือกันในรูปกลุ่มกิจกรรมการเกษตร ต่อเนื่องการเกษตร และนอกภาคเกษตรในระดับครอบครัว เพื่อพอกินพอใช้ และกิจกรรมกลุ่มอาจขยายสู่ระดับชุมชน และสู่ภูมิภาคในอนาคต ในการนี้ได้เน้นจุดหมายเพื่อให้คนมีความสุข และชุมชนมีความเข้มแข็ง เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ในลักษณะ “ตนนั้นแหละเป็นที่พึ่งแห่งตน” เป็นที่ตั้ง โดยคำนึงถึงสภาพภูมิศาสตร์ และทรัพยากรท้องถิ่น เศรษฐกิจชุมชน อันประกอบด้วยกิจกรรมทางการผลิต กิจกรรมทางการขายผลผลิต กิจกรรมการซื้อ และการบริโภคของชุมชน ทั้งนี้การสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเอง เน้นความรู้จากครอบครัว และภายในชุมชนร่วมกันใช้เครือข่ายทุกภาคส่วน แต่ที่เน้น “คน” เป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน และให้เกิดความยั่งยืนของการพึ่งตนเอง รวมถึงต้องมีการศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนสู่วิถีพอเพียง (อัยวี วีระพันธุ์พงศ์, 2557)

ทั้งนี้เพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาชุมชนสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอนได้แก่ การศึกษาชุมชน การวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และความต้องการของชุมชน การวางแผนโครงการพัฒนาชุมชน การดำเนินการพัฒนาชุมชน การติดตาม และประเมินผล (จิราณีย์ พันมูล, 2554) ในลักษณะการทำงานร่วมกันเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มีแนวทางร่วมกัน คือ กำหนดความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างกัน ขณะที่ภาครัฐควรมีบทบาทในการทำหน้าที่กระตุ้นเพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในลักษณะการสร้างงานร่วมกัน (Blatchford, E., 1994)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านคีรีวงเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน และการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ

องค์ประกอบของการพึ่งพาตนเองของชุมชนปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการจัดการตนเองภายในชุมชนภายใต้ฐานคิดเศรษฐกิจของชุมชน สามารถทำให้ชุมชนมีการหมุนเวียนของทรัพยากรชุมชนอย่างสมดุล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านศรีวังเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านศรีวังเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงเชิงปริมาณ และคุณภาพ (Mixed Method) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลที่ย่าง ๆ ไม่ซับซ้อน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลที่ละเอียด หรือข้อมูลเชิงลึก

การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านศรีวังเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน

1. ประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 - 4 ปีการศึกษา 2/2562 สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช รวมจำนวน 269 คน (รายละเอียดดังตาราง 1)

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษาชั้นปีที่ 2 - 4 สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

ชั้นปีที่	จำนวนนักศึกษา (คน)		รวม (คน)
	เพศชาย	เพศหญิง	
2	28	32	60
3	34	38	72
4	64	73	137
รวมทั้งสิ้น			269

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านศรีวังเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย 1) การพึ่งพาตนเองทางด้านสังคม 2) การพึ่งพาตนเองทางด้านเทคโนโลยี 3) การพึ่งพาตนเองทางด้านทรัพยากร 3) การพึ่งพาตนเองทางด้านการจัดการ 4) การพึ่งพาตนเองในทางความร่วมมือ 5) การพึ่งพาตนเองทางด้านจิตใจ 6) การพึ่งพาตนเองทางด้านเศรษฐกิจ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการแปลความหมาย โดยใช้ค่าเฉลี่ยเพื่อจัดกลุ่มแล้วนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดกลุ่ม แบ่งระดับเป็น 5 ระดับ (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) ได้แก่

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง ปัจจัยที่มีผลในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง ปัจจัยที่มีผลในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง ปัจจัยที่มีผลในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง ปัจจัยที่มีผลในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง ปัจจัยที่มีผลในระดับน้อยที่สุด

3. การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเรียนการสอน ในรายวิชา เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านคีรีวง ชุมชนบ้านคีรีวง หมู่ที่ 5 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีจำนวน 3 ฐานการเรียนรู้ คือ กลุ่มบ้านสมุนไพรคีรีวง กลุ่มลูกไม้ กลุ่มผ้ามัดย้อมคีรีวง 2) การสำรวจพื้นที่และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม และรับแบบสอบถามคืนทันทีเมื่อกรอกแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว 3) นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ และสรุปผล (สุวิมล ว่องวานิช, 2557)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้ลงพื้นที่มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านคีรีวงเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน

1. ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 2 กลุ่ม รวมจำนวนทั้งสิ้น 21 คน ดังนี้

1.1 ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน นักพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน เลือกแบบเจาะจงเฉพาะผู้ที่ส่งเสริมและพัฒนาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

1.2 ประธานและคณะกรรมการกลุ่มอาชีพ จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน รวมจำนวน 16 คน ได้แก่ กลุ่มบ้านสมุนไพรคีรีวง กลุ่มผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มลูกไม้ และกลุ่มทุเรียนห่อกาบหมาก โดยเลือกแบบเจาะจงเฉพาะกลุ่มอาชีพดำเนินการกลุ่มอาชีพมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี และเป็นกลุ่มอาชีพที่ยึดหลักเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในการดำเนินงาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านคีรีวงเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย 1) การสร้างฐานกิจกรรมเริ่มจากครอบครัว 2) การสร้างฐานกิจกรรมเริ่มคณะกรรมการองค์กรชุมชนหรือระบบการจัดการในระดับชุมชน และ 3) การสร้างฐานกิจกรรมเริ่มจากความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) การสำรวจพื้นที่เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มามีความละเอียดครอบคลุมประเด็นที่ต้องการจะศึกษา 2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ที่จัดเตรียมไว้ 3) นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ และสรุปผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เพื่อการสนับสนุนข้อมูลปรากฏการณ์ เชิงพื้นที่มาประกอบกับการทบทวนวรรณกรรม นำมาทำการประมวล และวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อสรุปเป็นผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านคีรีวงเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน พบว่า

1.1 โดยรวมทุกด้าน ได้แก่ การพึ่งพาตนเองทางด้านสังคม การพึ่งพาตนเองทางด้านเทคโนโลยี การพึ่งพาตนเองทางด้านทรัพยากร การพึ่งพาตนเองทางการจัดการ การพึ่งพาตนเองในทางมีส่วนร่วม การพึ่งพาตนเองทางด้านจิตใจ และการพึ่งพาตนเองทางด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.47, \sigma = 0.56$) รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพึ่งพาตนเองทางด้านสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.63, \sigma = 0.47$) รองลงมา คือ ด้านการพึ่งพาตนเองทางด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.55, \sigma = 0.51$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพึ่งพาตนเองทางด้านทรัพยากร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38, \sigma = 0.66$) ตามลำดับ

1.2 ด้านการพึ่งพาตนเองทางด้านสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.63, \sigma = 0.47$) รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถให้ความสำคัญต่อชุมชนเพื่อเป็นสื่อเชื่อมโยงความเป็นปึกแผ่นของคนในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.70, \sigma = 0.45$) รองลงมา คือ ให้ความสำคัญกับท้องถิ่นของตนเองเพื่อความสามัคคีในชุมชนได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.70, \sigma = 0.46$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ให้ความสำคัญต่อสังคมที่ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มกัน เพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60, \sigma = 0.49$), ให้ความสำคัญของคนในครอบครัว และคนอื่นได้เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60, \sigma = 0.49$) และให้ความสำคัญกับท้องถิ่นที่มีผลต่อการสร้างจิตสำนึกให้เกิดการรักท้องถิ่นได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60, \sigma = 0.48$) เท่ากัน ตามลำดับ

1.3 ด้านการพึ่งพาตนเองทางด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.55, \sigma = 0.51$) รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีพื้นบ้าน เพื่อมีความเหมาะสมสอดคล้องกับเศรษฐกิจสังคม โดยไม่ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.69, \sigma = 0.45$) รองลงมา คือ เทคโนโลยีช่วยให้

เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างดี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60, \sigma = 0.49$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เทคโนโลยีมีใช้เพียงแค่เครื่องมือสมัยใหม่ แต่เป็นการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความทันสมัย อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.39, \sigma = 0.48$) ตามลำดับ

1.4 ด้านการพึ่งพาตนเองทางด้านการทรัพยากร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38, \sigma = 0.66$) รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ไม่สามารถทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสียความสมดุล ซึ่งเป็นการดำรงชีวิต อยู่บนพื้นฐานของการอยู่บนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60, \sigma = 0.49$) และข้อที่ 5 สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60, \sigma = 0.49$) เท่ากัน รองลงมา คือ มีความยึดมั่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.30, \sigma = 0.78$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สามารถนำทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ป่า สัตว์บก และสัตว์น้ำ รวมทั้งแร่ธาตุต่าง ๆ ที่มีค่ามาใช้ประโยชน์ได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.20, \sigma = 0.60$) ตามลำดับ

1.5 ด้านการพึ่งพาตนเองทางด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.45, \sigma = 0.51$) รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้รับการศึกษาอบรมเกิดการเรียนรู้และเข้าใจ อันนำไปสู่การคิด การตัดสินใจ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.79, \sigma = 0.40$) รองลงมา คือ รู้สภาพปัญหา ความต้องการของคนในชุมชนเพื่อสามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60, \sigma = 0.49$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการส่งเสริมเกี่ยวกับการศึกษา/อบรม/โดยต้องมีการวางแผนการจัดกำลังคน การลงมือ ดำเนินการ และการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.89, \sigma = 0.70$) ตามลำดับ

1.6 ด้านการพึ่งตนเองในทางการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.45, \sigma = 0.50$) รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการประเมินกิจกรรมของชุมชนได้อย่างหลากหลาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60, \sigma = 0.49$) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ต่อการพัฒนาชุมชน อันก่อให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนที่ดีขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49, \sigma = 0.50$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สามารถดำเนินงานกับคนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.30, \sigma = 0.64$) ตามลำดับ

1.7 ด้านการพึ่งพาตนเองทางด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.44, \sigma = 0.66$) รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รู้จักพอประมาณ ไม่โลภมาก หรืออยากได้อะไรเกินความสามารถของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.70, \sigma = 0.45$) รองลงมา คือ มีความเอื้ออารีต่อกัน และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อการพัฒนาด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.50, \sigma = 0.50$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 1 มีจิตใจเข้มแข็ง

และมั่นใจในตนเอง มีศักยภาพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.86$) ตามลำดับ

1.8 ด้านการพึ่งพาตนเองทางด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.67$) รายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถซื้อสิ่งของ ยารักษาโรค เพื่อรับการรักษายาบาล พร้อมทั้งการรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงได้ และสามารถซื้ออุปกรณ์ทางการศึกษาในการพัฒนาตนเอง และบุตรหลานเพื่อให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มมากขึ้นได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.66$) เท่ากัน รองลงมา คือ มีอาชีพเลี้ยงตนเอง ให้มีรายได้เพียงพอ ต่อการซื้ออาหารหรือปัจจัย 4 ได้อย่างพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.66$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สามารถประกอบอาชีพได้อย่างพอเพียง และไม่เน้นผลประโยชน์ที่เป็นวัตถุกำไร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.77$) และสามารถดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วยตนเอง เน้นการพึ่งตนเองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มากกว่าการแข่งขันเชิงธุรกิจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.63$)

2. แนวทางส่งเสริมการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านศิรีวงเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

2.1 การสร้างฐานกิจกรรมเริ่มจากครอบครัว เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้แก่คนในครอบครัว ให้รักชุมชนของตนเอง การวางรากฐานทางความคิด การพัฒนาฝีมืออาชีพให้แก่ครอบครัว เพื่อเป็นการเชิดชูความรู้ท้องถิ่น ที่มีเฉพาะในชุมชนศิรีวง จะทำให้เกิดจุดเด่นของชุมชนได้เป็นอย่างดี ครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นสถาบันแรกที่จะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางเศรษฐกิจในชุมชน เพราะชุมชนนั้นอยู่ไม่ได้ หากคนในชุมชนไม่มีความร่วมมือในการพัฒนา ไม่มีความสามัคคีในหมู่คณะ และหากเป็นเช่นนั้น ก็จะไม่สามารถพัฒนาสู่ชุมชนพึ่งตนเองได้ การพึ่งตนเองนั้นอันดับแรกครอบครัวจะต้องสามารถหาเลี้ยงบุคคลในครอบครัวได้ และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ลูกหลานเพื่อที่จะทำให้อุทิศลูกหลานนำความรู้ไปใช้ในอนาคตจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาในขั้นต่อไปคือการพัฒนาทางด้านชุมชน

2.2 การสร้างฐานกิจกรรมเริ่มคณะกรรมการองค์กรชุมชน หรือระบบการจัดการในระดับชุมชน เป็นการพัฒนาชุมชน โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มีคำกล่าวว่า ใช้ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา ระบบการจัดการของชุมชนก็เช่นกันจะต้องพัฒนา ตัวบุคคลในชุมชนให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการยอมรับทางด้านความคิดร่วมกันอย่างอย่างเป็นธรรม ซึ่งจะสามารถจัดระบบในชุมชนได้ การมีผู้นำในการพัฒนาชุมชนจะสามารถทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาที่รวดเร็ว เพราะมีแกนนำในการพัฒนา ที่สามารถติดต่อหน่วยงานภายนอกได้ การจัดการชุมชนผู้นำชุมชนต้องมีคณะกรรมการในการดูแล จัดสรรในเรื่องที่

เกิดขึ้นภายในชุมชน เช่น การจัดสร้างกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชน การจัดสร้างกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติของชุมชน และการจัดสร้างแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เป็นต้น จะทำให้ชุมชนเกิดการขยายตัวของระบบการจัดการเป็นอย่างดีโดยคนในชุมชนเป็นผู้ดูแลด้วยตนเองและเป็นคณะกรรมการด้วยตนเอง หรืออาจมีภาครัฐท้องถิ่นมาช่วยส่งเสริมทางด้านความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ก็ได้ จะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างเป็นระบบ คนในชุมชนก็จะเป็นเจ้าของชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้คนในชุมชนมีอาชีพโดยไม่ต้องออกไปทำงานนอกชุมชน และทำให้เศรษฐกิจมีการหมุนเวียนภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี

2.3 การสร้างฐานกิจกรรมเริ่มจากความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชน โดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช อันเกิดมาจากสภาพปัญหาที่ทำให้คนในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดของตนเอง ด้วยการนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาแก้ไขให้เป็นรายได้ของชุมชน ซึ่งชุมชนศรีวังนั้นถือเป็นชุมชนหนึ่งที่เคยประสบอุทกภัยเมื่อปีพ.ศ. 2531 ที่ทำให้คนในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก คนในชุมชนเกิดการพัฒนาคิดค้นแก้ปัญหาเป็นโอกาส โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งเศรษฐกิจพอเพียง ชาวบ้านเลยจัดตั้งกลุ่มองค์กรต่างภายในชุมชนเพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจแก่คนในชุมชน โดยการสร้างเครือข่ายทั้งภายใน และนอกชุมชนเพื่อเป็นวิถึแห่งการดำเนินระบบเศรษฐกิจของชุมชนและพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เครือข่ายภายนอกชุมชนได้มีการเข้ามาร่วมกับคนในชุมชนศรีวัง เพื่อพัฒนาให้ชุมชนศรีวังเป็นชุมชนที่มีความพร้อมของการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ การเป็นอยู่ของคนในชุมชน การพัฒนาทางด้านความคิดของคนในชุมชน และการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้สามารถเข้าถึงต่างประเทศได้ เป็นต้น จนทำให้ชุมชนศรีวังในตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นที่รู้จักของคนทั่วประเทศมาจนถึงปัจจุบัน

อภิปรายผล

1. การสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านศรีวังเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน โดยรวมทุกด้าน ได้แก่ การพึ่งพาตนเองทางด้านสังคม การพึ่งพาตนเองทางด้านเทคโนโลยี การพึ่งพาตนเองทางด้านทรัพยากร การพึ่งพาตนเองทางการจัดการ การพึ่งพาตนเองในทางการมีส่วนร่วม การพึ่งพาตนเองทางด้านจิตใจ และการพึ่งพาตนเองทางด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.56$) ข้อค้นพบมีความสัมพันธ์กับการพึ่งพาตนเองของชุมชน ได้แก่ 1) การพึ่งพาตนเองทางด้านเทคโนโลยีในลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การพึ่งพาตนเองทางด้านเศรษฐกิจได้ด้วยตนเอง มีรายได้พอเพียง 3) การพึ่งพาตนเองในด้านทรัพยากรธรรมชาติที่ดำรงชีวิตที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างยั่งยืน 4) การพึ่งพาตนเองทางด้านจิตใจให้จิตใจเข้มแข็ง และมั่นใจว่าพึ่งพา

ตนเองได้ รู้จักพอเพียง เป็นรากฐานของการพึ่งตนเอง 5) การพึ่งตนเองในทางด้านสังคม วัฒนธรรม ให้ความสำคัญของประเพณีภายในท้องถิ่น 6) การพึ่งตนเองในทางการมีส่วนร่วม พัฒนาก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน 7) การพึ่งตนเองในทางด้านการจัดการ เป็นการพัฒนา ชุมชนแบบจัดการตนเอง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542) กอปรกับการศึกษาเรื่อง รูปแบบการ เรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง ตำบลบ้านคู้ อำเภอบางสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด มีความสำคัญในการเรียนรู้ การปลูกฝังในงานและอาชีพ และ ยังเป็นการสร้างเครือข่ายทางสังคมต่อไป (มานิตย์ ซาซีย, 2555) ผลการศึกษาจึงสามารถข้อ ยืนยันแนวคิดการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเข้า ไปศึกษาความรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความสามารถ และการควบคุมการเรียน ด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยการประกอบกิจกรรมทางสังคม ซึ่งจะอาศัยสื่อกิจกรรมการสอน แบบประสมจัดภายใต้การส่งเสริมบรรยากาศนอกชั้นเรียน สอดคล้องกับตามความต้องการ ของผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ (กิดานันท์ มลิทอง, 2543)

2. แนวทางส่งเสริมการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านศิริ วงเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย 1) การสร้างฐานกิจกรรมเริ่มจากครอบครัว ให้รักชุมชนของตนเอง การพัฒนาฝีมืออาชีพให้แก่ ครอบครัว เพื่อเป็น “การเชิดชูความรู้ท้องถิ่น” ให้สามารถหาเลี้ยงบุคคลในครอบครัวได้ และ ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ลูกหลาน 2) การสร้างฐานกิจกรรมเริ่มคณะกรรมการองค์กรชุมชน หรือ ระบบการจัดการในระดับชุมชน เป็นการพัฒนาชุมชนโดยเน้น “คนเป็นศูนย์กลาง” ของการ พัฒนา และยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และคิดร่วมกันอย่างเป็นธรรมในลักษณะการจัดสร้างกลุ่มออมทรัพย์ของ ชุมชน การจัดสร้างกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติของชุมชน และการจัดสร้างแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เป็นต้น ทำให้คนในชุมชนมีอาชีพ ไม่ต้องออกไปทำงานนอกชุมชน และเศรษฐกิจมีการ หมุนเวียนภายในชุมชน 3) การสร้างฐานกิจกรรมเริ่มจากความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน หรือ เครือข่ายองค์กรชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างการเปลี่ยนแปลงทางความคิดด้วยการนำ ปัญหามาแก้ไขให้เป็นรายได้ของชุมชนในลักษณะ “แก้วิกฤตเป็นโอกาส” โดยความร่วมมือกัน ของคนในชุมชน เป็นวิถีแห่งการดำเนินระบบเศรษฐกิจของชุมชน

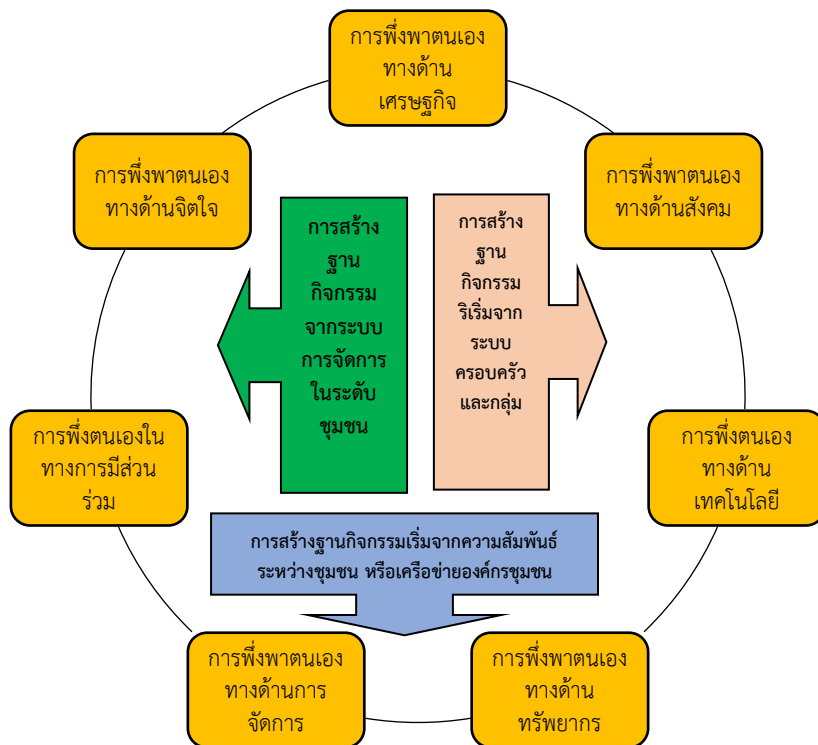
การพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติร่วมกับ เครือข่ายภายนอกชุมชน พบว่า การสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองโดย ความสามารถในการตัดสินใจกระทำกิจการต่าง ๆ เน้นความรู้จากครอบครัว และภายในชุมชน ร่วมกัน ใช้เครือข่ายทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานอื่น ๆ แต่ก็นั้น “คน” เป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน รวมถึงนำเทคโนโลยีทรัพยากรในชุมชน องค์กรชุมชนความเชื่อมั่นในค่านิยม ศาสนา วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชุมชนที่เน้น “การแก้ปัญหา” และให้เกิดความยั่งยืนของการพึ่งตนเอง (อัยรวี วีระพันธ์พงศ์, 2557) รวมถึง

ประเด็นการศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนสู่วิถีพอเพียง พบว่า การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาชุมชนสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การศึกษาชุมชน การวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของชุมชน การวางแผนโครงการพัฒนาชุมชน การดำเนินการพัฒนาชุมชน การติดตาม และประเมินผลพอเพียง (จิราณีย์ พันมูล, 2554) พบว่า การทำงานร่วมกันเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มีแนวทางร่วมกัน คือ กำหนดความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างกัน ซึ่งมุ่งเน้นไปที่ชุมชนท้องถิ่น ขณะที่ภาครัฐควรมีบทบาทในการทำหน้าที่กระตุ้นเพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในลักษณะการสร้างงานที่มีความยั่งยืน (Blatchford, E., 1994) กล่าวคือ การศึกษาเป็นกระบวนการตลอดชีวิต ไม่มีกำหนดเวลาตายตัวในการเข้ารับการศึกษาและการสำเร็จการศึกษา จะอยู่ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการมากขึ้น เพื่อจะได้เข้าถึงแต่ละบุคคลเพิ่มขึ้น การศึกษาระบบจะมีความหมายมากขึ้นและจะผสมกลมกลืนเกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะนำไปใช้หลังจากสำเร็จการศึกษา ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ อย่างมากมายในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ระบบสารสนเทศ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นทางด้านค่านิยม ศาสนา วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชุมชน และให้เกิดความยั่งยืนของการพึ่งตนเอง (Peter, J., 2007)

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาเรื่อง การสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านศิรีวง เพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังแผนภูมิ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเอง
ในชุมชนบ้านคีรีวงเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน
(Factors Affecting The Creation of a Self-Reliance Learning Activity Base
In Ban Khiriwong Community to Enter The Philosophy Lesson of Sufficiency
Economy And Community Development)

จากภาพที่ 1 สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชน ได้แก่ การพึ่งพาตนเองทางด้านการสังคม การพึ่งพาตนเองทางด้านเทคโนโลยี การพึ่งพาตนเองทางด้านการทรัพยากร การพึ่งพาตนเองทางด้านการจัดการ การพึ่งพาตนเองในทางการมีส่วนร่วม การพึ่งพาตนเองทางด้านการจิตใจ และการพึ่งพาตนเองทางด้านการเศรษฐกิจ ทั้งนี้แนวทางส่งเสริมการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชน ประกอบด้วยการสร้างฐานกิจกรรมเริ่มจากครอบครัว ให้รักชุมชนในลักษณะการเชิดชูความรู้ท้องถิ่น และพร้อมที่ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ลูกหลานได้ ในขณะที่การสร้างฐานกิจกรรมเริ่มคณะกรรมการองค์กรชุมชน หรือระบบการจัดการในระดับชุมชน โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางที่ต่อยอดการคิดร่วมกันเพื่อสร้างงานและอาชีพที่เชื่อมโยงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รวมทั้งการสร้างฐานกิจกรรมเริ่มจากความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชน เน้น
ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหาเพื่อแก้วิกฤตเป็นโอกาสภายใต้ร่วมมือกันทุกภาคส่วน

สรุปผล/ข้อเสนอแนะ

1. ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชน
บ้านศรีวังเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน ในด้าน
การพึ่งพาตนเองทางด้านสังคม การพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี การพึ่งพาตนเองทางด้าน
ทรัพยากร การพึ่งพาตนเองทางด้านการจัดการ การพึ่งตนเองในทางการมีส่วนร่วม การพึ่งพา
ตนเองทางด้านจิตใจ และการพึ่งพาตนเองทางด้านเศรษฐกิจโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก
($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.56$) รายด้านได้แก่ 1) การพึ่งพาตนเองทางด้านสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด
($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.47$) 2) การพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมากที่สุด($\mu = 4.55$,
 $\sigma = 0.51$) 3) การพึ่งพาตนเองทางด้านทรัพยากร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.66$)
4) การพึ่งพาตนเองทางด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.45$, $\sigma = 0.51$) 5)
การพึ่งตนเองในทางการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.45$, $\sigma = 0.50$) 6) การพึ่งพาตนเอง
ทางด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.66$) และ 7) การพึ่งพาตนเองทาง
ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.67$) 2. ด้านแนวทางส่งเสริมการสร้างฐาน
กิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเองในชุมชนบ้านศรีวังเพื่อเข้าสู่บทเรียนรายวิชาปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย 1) การสร้างฐานกิจกรรมเริ่มจาก
ครอบครัว ให้รักชุมชน พัฒนาฝีมืออาชีพให้แก่ครอบครัว เพื่อเป็น “การเชิดชูความรู้ท้องถิ่น”
สามารถหาเลี้ยงครอบครัว และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ลูกหลานได้ 2) การสร้างฐานกิจกรรมเริ่ม
คณะกรรมการองค์กรชุมชน หรือระบบการจัดการในระดับชุมชน โดยเน้น “คนเป็นศูนย์กลาง”
คิดร่วมกันอย่างเป็นธรรมมีอาชีพ และยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) การสร้างฐาน
กิจกรรมเริ่มจากความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน หรือเครือข่ายองค์กรชุมชน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
เพื่อแก้ปัญหาในลักษณะ “แก้วิกฤตเป็นโอกาส” โดยการร่วมมือกันทุกภาคส่วน
จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ด้าน
การพึ่งตนเอง ได้แก่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพึ่งพาตนเองทางด้านทรัพยากร ควร
เน้นการพึ่งตนเองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ
ป่าสัตว์บก และสัตว์น้ำ รวมทั้งแร่ธาตุต่างมาใช้ประโยชน์ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น
สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ ควรส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลัก
เศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วยตนเองในลักษณะการวิจัยเชิงพื้นที่ (Based on Research) ให้มากขึ้น
ได้แก่ 1) การดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับการแข่งขันเชิงธุรกิจ 2) ท้องถิ่นกับการ
สร้างจิตสำนึกให้เกิดการรักท้องถิ่น 3) เทคโนโลยีพื้นบ้านที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจชุมชน และ

สิ่งแวดล้อม เป็นต้น รวมทั้งการส่งเสริมทางด้านจิตใจ และศักยภาพที่สามารถพึ่งตนเองได้โดยให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสำนึกให้เกิดการรักษาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กษมา พานแก้ว. (2551). การพึ่งตนเองของสมาชิกสถาบันเกษตรกรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบล วังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราณีย์ พันมูล. (2554). กระบวนการพัฒนาชุมชนสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านนาเวียง อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มานิตย์ ชาศิโย. (2555). รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าสิง. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2542). การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ. กรุงเทพมหานคร: หจก เอ็มเทรตติ้ง.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2557). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนคลองลัดมะยม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. กาฬสินธุ์: วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.
- Blatchford, E. (1994). Working together for community economic development in rural Alaska. Economic development review, 12(1), 41.45.
- Peter, J. (2007). Organizational culture and identity. New Delhi: Sage Publication.